

Petri Talvitie, *Taistelu perintökirjasta. Talonpojat, aateli ja kruununutilojen perinnöksiöstöt 1700-luvun Suomessa ja Ruotsissa [Kampen om bördsbrevet. Bönder, adel och skatteköp av kronohemman i Finland och Sverige på 1700-talet]*, Historiallisia tutkimuksia, 282 (Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 2020). 297 pp.

Sofia Gustafsson, Helsingfors universitet

Under 1700-talet genomförde den svenska kronan en massiv privatisering av statens jordinnehav genom skatteköpen av jordbrukshemman. Den finske historikern Petri Talvitie undersöker denna process i en ny studie, som är baserad på Kammarkollegiets arkiv och riksdagens protokoll samt delvis även på domböcker, kartor och bouppteckningar. Boken fokuserar på Nylands och Tavastehus län, men den ger även en inblick i problematiken på riksnivå. Processen skildras ur olika aktörers perspektiv, både ur statens och beslutsfattarnas perspektiv och ur lokalsamhällets och böndernas perspektiv. Den tar upp frågor som: Varför valde staten denna strategi? Hur såg förespråkare och kritiker på processen? Vad innebar den för bönderna - varför var de beredda att betala för jorden de redan odlade som kronobönder? Vilka samhällsgrupper kunde dra nytta av omfördelningen av jordinnehavet?

Talvities bok handlar om så mycket mer än bara privatisering av jord och mark. Den ger en utförlig beskrivning av hur jordägandet utvecklades i Sverige under tidigmodern tid, med avstamp i medeltiden och Gustav Vasas regeringstid

<https://doi.org/10.7557/4.5894>

Copyright: © 2021 The Author(s). This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License ([CC BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

(1523–1560). Titeln till trots behandlar boken inte enbart kronohemman, utan granskar även andra sorters jordnaturer och hur olika jordägoförhållanden växte fram under seklernas lopp.

Det är inget enkelt ämne som Petri Talvitie har gripit sig an. Han får en komplicerad tematik att verka enkel och lättfattlig, vilket vittnar om årtal av arbete bakom med ämnet. Talvitie behandlade jordägo under tidigmodern tid redan i sin doktorsavhandling om storskiftet, som utkom 2013. I överskådliga tabeller har essentiella fakta koncentrerats på ett åskådligt sätt, vilket ger läsaren en struktur för att förstå olika skillnader och förändringar. Talvitie ska ha en eloge för att han alltid anger de olika jordtermerna också på svenska och att han diskuterar termernas översättning till finska. Många gamla finska översättningarna har inte alltid varit helt lyckade och det är mycket lättare att förstå terminologin när man kan följa med källornas ursprungliga termer.

Bokens största förtjänst är att den sätter in det svenska samhällets inställning till jord i en bredare kontext kopplad till den tidigmoderna statens utveckling och i en europeisk kontext. Jordägo handlar om så mycket mer än bara jord; det handlar om samhällsställning, politik och makt, men också om social reproduktion och ett arv att föra vidare till sina efterkommande. Talvitie visar hur synen på jord var fundamental för hela det tidigmoderna samhället, på ett sätt som kanske känns svårt att förstå idag när vi är alienerade från jorden som produktionsresurs. För den traditionella bytesekonomin var jorden den främsta källan till överlevnad, eller rentav till välstånd. Förståelse för hur människor i tidigmodern tid uppfattade jord och jordägo möjliggör en djupare förståelse av det tidigmoderna samhället och samhällsutvecklingen.